

2022

Volume 11

Issue I

අනුරාධපුර වාස පද්ධතිය සංචාරක ප්‍රවර්ධනයේ ප්‍රගමනයට යෙද්වීම
 සඳහා යොශ්තනාවක්

ග්‍රෑමලී ගණරත්නා¹

Received Date: 01st July 2022

Accepted Date: 04th May 2023

Published Date: 29th August 2023

Abstract

Irrigation has been the single most important intentional environmental modification humans have learned to perform in most countries with a piece of vast knowledge. Beginning in 3000 BCE, irrigation systems were recorded in Egypt; meanwhile, the Mesopotamia records the irrigation technology that sprang up in 4000 BCE, including the Kafara, the first stone dam. Further, the lake constructed by Amenemhat III, the king of ancient Egypt, was later known as Lake Moeris. Its water bears two hundred twenty-three thousand feet acres and remains its spill and sluice. The Cornalvo and Proserpina Dams, which Romans built in Spain, are used even now. As mentioned, the global history of irrigation can be observed; meanwhile, Sri Lankan irrigation history goes back to the period of water-collected hollows used for agricultural activities. Then, small village tanks were built, and about 150 village tanks were revealed concerning the first, second and third centuries of the ancient inscriptions in Sri Lanka. With the rise in population and state growth, it had been the primary responsibility of the king to upraise the extensive agricultural activities, and it brought advanced

---

¹ ව්‍යාපෘති කළමනාකරු, මහනුවර ව්‍යාපෘතිය, සහකාර අධ්‍යක්ෂ, රත්නපුර ව්‍යාපෘතිය පුරාවිද්‍යා දැරුණ විකාරද, පුරාවිද්‍යා දැරුණනාපති, පුරාවිද්‍යා පශ්චාද් උපාධි ඩිජ්ලේමා, උරුම කළමනාකරණ පශ්චාද් උපාධි ඩිජ්ලේමා, පුරාවිද්‍යා විශේෂවේදී reshagunarathne@gmail.com

and ambitious irrigation works in Sri Lanka. Accordingly, the medium-scale tanks originated in the Anuradhapura kingdom, and the first of the traditional reservoirs, known as tanks, is believed to be Abaya Wewa or Basawakkulama Wewa. Meanwhile, the construction of the tanks of Jaya Wewa, Thisa Wewa, and Nuwara Wewa happened later. The topmost level of the irrigation scheme was observed during the 19th century in Sri Lanka, where the surveyors selected an area of 1500 square miles in the Southeast region of Sri Lanka and recognized that each square mile existed a tank. The ancient irrigation networks of reservoirs continue to extend the lifeline to the ancient island of Sri Lanka and even for the present occupation of Sri Lankan agriculture. At present, it is a rapid downfall of tourism primarily due to the prevailing pandemic condition of COVID-19 in Sri Lanka; therefore, it is a pertinent requirement to investigate the potential to establish a tourism hub around the Anuradhapura tank system to sustain the economy.

Keywords: Irrigation, Anuradhapura Kindom, Howllos

සංකීර්ණය

ශ්‍රී ලංකාවේ මුළුම රාජධානිය වන රජරට රාජධානිය, වාරි සංස්කෘතියක් සමගින් බිජිවන්නා වූ සමඟැවුමත් යුගයක් හිමි කර දුන් අහිමානවත් පුරවරයකි. සංචාරක ආකර්ෂණීය භූමියක් ව පවතින්නා වූ අතියින් වැදගත් වූ මෙම භූමියේ ඉතිහාසය වංසකතා දක්වන්නා වූ කාල රාමුවෙන් ඔබිවත එනම් හු. පු. 950 දක්වා ඇත් අතීයට ගමන් කරන බව පර්යේෂණ මගින් තහවුරු කර ගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රගමනය සඳහා අනුරාධපුර නටබුන් සංස්කෘතිකමය සංචරණයට සාපුරු දායකත්වයක් සපයයි. සෙල්ලිපිවල ගම් වැව් එකසිය පනහක් පමණ වාර්තා වන අතර තිසාවැව (ඡයවාපි), බසවක්කුලම (අහයවාපි) රජදැරුවන් විසින් කෙළු කර්මාන්තය නගා සිටුවීම සඳහා නිර්මාණය කරන ලද ප්‍රධාන වැව් ය. පුරාණ රජරට රාජධානිය පැවති සමයේ සිට වර්තමානය දක්වා ම ශ්‍රී ලංකික ආර්ථිකයට මහත් පිටුබලයක් සැපයු මෙම මහා වාරි පද්ධතිය වර්තමානයේ ද තීහෙබ ව එම කාර්යයනාරය සිදු කරයි. මෙම වාරි පද්ධතියේ ඇතැම් වැව් සහිත කළාප සංචාරක ආකර්ෂණීය ස්ථාන බවට පත් කිරීමට හැකියාව පවතින බැවින් එවැනි කළාප හඳුනාගැනීම කෙරෙහි මෙම අධ්‍යානයේ දී අවධානයක් යොමු කර ඇත. මෙම වැව් ආශ්‍රිත කළාපයන් තුළ සංචරණ කළාප ඇති කිරීමෙන් අලෙවි කිරීම තුළින් වර්තමානය වනවිට ආගමික සංචරණය සඳහා පමණක් අනුරාධපුරයට පැමිණෙන සංචාරකයන්ගේ ප්‍රමාණය වර්ධනය කරගැනීමට හැකිවනු ඇත. මේ ආකාරයෙන් වැව් ආශ්‍රිත කළාප සංචරණ කළාප ලෙස සංචර්ධනය කිරීමේ හැකියාව පවතින අතර ම මෙමගින් අපගේ පුරාණ ජලාග්‍රිත දිෂ්ටාවාරයේ විස්මය ජනක තාක්ෂණය ලොවට විදහා පැමක් ද කළ හැකි වේ. මෙම අධ්‍යානයේ දී නව හඳුන්වාදීමක්

වගයෙන් බුලංකුලම වැව හා ලේඛගස් වැව ආශ්‍රිත කළාපය, තිසා වැව, රන්මසු උයන ආශ්‍රිත කළාපය, නුවර වැව ආශ්‍රිත කළාපය, කුණීවිවන්කුලම වැව හා ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය සහ කළා වැව ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ද ඇතුළත් ව වැව් ආශ්‍රිත කළාප ග්‍රෑස් සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රගමනයට යොමු කිරීමට යෝජනා කර ඇත. රේ අමතර ව ශ්‍රී ලංකෙක් ඉතිහාසයේ දැවැන්ත ඉංජිනේරු තාක්ෂණයක් හොඳි ව දැකගත හැකි වාරි පද්ධතිය ජගත් ප්‍රජාව වෙත ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වාරි කොතුකාගාරයක් සැකසීම හා වාරි සංචාරයක් ද සම්ගින් අනුරාධපුර පරියන්තයේ සංචාරණ කළාපය දක්වා පුරුල් කිරීම අවශ්‍ය යෝජනාවක් ද පෙන්වා දී ඇත.

ප්‍රවේශය

වාරි තාක්ෂණයේ ඉතිහාසය පිළිබඳ විමර්ශනය කරන විට ලොව බොහෝ රටවල් ජලායය ඉදි කිරීමේ තාක්ෂණය පිළිබඳ දැනුමක් සහිත ව සිටි බව පෙන්ස. ක්‍රි. පූ. පුගයේ සිට ම ආරම්භ ව ඇති මෙම කර්මාන්තය සම්බන්ධයෙන් මෙසපොතොමියාවෙන් ක්‍රි. පූ. 4000 සිට තොරතුරු වාර්තා වන බවත් ක්‍රි. පූ. 3000 දී පමණ රේජ්පේතු වැසියන් ජලායය තැනීම සිදු කර ඇති බව ද පෙන්වා දෙන අතර කොරා ගල් අමුණ නිදසුන් ලෙස දක්වා ඇත. තව ද රේජ්පේතුවේ තුන් වැනි ආමේනම්හෙටි රජු විසින් කරන ලද ජලායය පසු කාලයේ දී මොරස් විල නමින් හඳුන්වා ඇත. අක්කර අඩ් දෙලක් විසිතුන්දහසක ජල ප්‍රමාණයක් ධාරිතාවකින් යුත් මෙම ජලායයේ වාන සහ සෞරෙව්වේ නටබුන් වර්තමානයේ ද පවතී. එමෙන් ම රෝමරුන් විසින් ඉදි කළ ස්ථාන්කුදෙයේ ඇති ප්‍රාස්ථිනා හා කොළඹේව් ජලායය වත්මනෙහි ද හාටිතයට ගැනේ (අම්ල කෝසලවත්ත, 2016:4). ජගත් ඉතිහාසයේ වාරි ඉතිහාසය මෙසේ හඳුනාගත හැකි අතර ශ්‍රී ලංකිය වාරි කර්මාන්තය පිළිබඳ විමර්ශනය කරන විට ප්‍රාමිභක අවධියේ දී ජලය එක්රස් වූ පතස් කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා යොදාගන්නට ඇත. අනතුරු ව කුඩා ගම් වැව් ඉදිවී ඇති අතර ක්. ව. 1, 2, 3 යන සියවස්වලට අයත් සේල්ලිපි සාධක මගින් ගම් වැව් 150ක් පමණ හඳුනාගෙන ඇත. රාජ්‍යයේ වර්ධනයත් සමග ජනගහන වර්ධනයට සාපේශ් ව කෘෂි කර්මාන්තය නගා සිවුවීම රජුගේ හාරධුර කර්තව්‍යයක් වී ඇත. මේ අනුව මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ වැව් ඉදි කිරීම ආරම්භ ව ඇති අතර අනුරාධපුරය රාජධානීය ඇසුරින් අභය වැව හෙවත් වර්තමාන බසවක්කුලම වැව පුරුමයෙන් නිර්මාණය කර ඇති අතර ජය වැව, තිසා වැව හා නුවර වැව යන වැව් ඉදිවීම ද පසු ව දැකගත හැකි ය. මෙසේ ආරම්භ වන වැව් පද්ධතියේ වර්ධනයේ උච්චතම අවස්ථාව වන විට එනම් 19 වැනි ගත වර්ෂය පමණ වන විට දිවයිනේ ගිනිකොනදිග ප්‍රදේශයන්හි හතරස් සැතපුම් 1500ක් පමණ පරීක්ෂා කළ මිනුම් ගිල්පින් සැම හතරස් සැතපුමක ම වැවක් පැවති බව සෞයාගෙන ඇත (ඉන්ද්‍රිකීර්ති:2012:281). පුරාණ ලේකයේ පැවති වාරි ජලායය කුමවේදවලට අනියෝගාත්මක ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ ප්‍රදේශයන් අවරුදු ඇති අපගේ පුරාණ වාරි පද්ධතිය වත්මනෙහි ද අප රටේ පුධාන ජීවනෝපාය වන කෘෂි කර්මාන්තයේ පුබල සාධකයක් බවට පත් ව ඇත. වර්තමානය වන විට ලේකයේ පවත්නා කොරෝනා වසංගත තත්ත්වය හමුවේ ශ්‍රී ලංකාවේ සංචාරක කර්මාන්තය විශාල වගයෙන් බිඳ වැවීමට ලක් ව ඇති අවස්ථාවක අනුරාධපුර වැව් සංචාරක ව්‍යාපාරයට යොදාවා ගැනීමේ වැදගත්කම හා

එමගින් ආර්ථිකය නංවාලීමට දායකත්වය ලබාදිය හැකි ආකාරය විමර්ශනය කිරීම කාලීන අවස්ථාවකි.

පරෘයේෂණ ගැටුව

ශ්‍රී ලංකාකේය ඉතිහාසයේ ස්වරුණ යුගය විදහා දක්වන්නා වූ අනුරාධපුර වාරිපද්ධතිය සංවාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රගමනය සඳහා යොදාගත හැකි වන්නේ කෙසේ ද යන්න සාකච්ඡා කිරීම පරෘයේෂණ ගැටුව වේ.

ක්‍රමවේදය

මෙම අධ්‍යායනය සඳහා ක්ෂේත්‍ර ගෛවේෂණය හා ප්‍රස්ථකාල ගෛවේෂණය ප්‍රධාන අධ්‍යායන ක්‍රමවේදයන් ලෙස භාවිත කරන ලදී. මෙහි දී සංවාරක කර්මාන්තය හා සම්බන්ධ වන පාර්ශ්වකරුවන්ගේ අදහස් විමසීමෙන් සහ සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් ද තොරතුරු එක්රේස් කරගන්නා ලදී. අනතරු ව එම දත්ත සහ ගෛවේෂණය මගින් ලබාගත් අත්දැකීම් මෙන් ම ප්‍රාථමික සහ ද්විතියික මූලාශ්‍රය ද පරිහරණය කර මෙම අධ්‍යායනය සිදු කරන ලදී. ප්‍රදේශයේ ග්‍රාම නිලධාරීන් සහ ප්‍රදේශවාසීන් සහසම්බන්ධ කර ගනිමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් තොරතුරු ලබාගැනීම ප්‍රදේශවාසීන්, රාජ්‍ය ආයතන නිලධාරීන් සම්බන්ධ කර ගනිමින් සම්ක්ෂණයක් සිදු කිරීම හා එමගින් අදාළ දත්ත එක්රේස් කිරීම, වාර්තාකරණ කටයුතුවල දී ක්‍රමවේද ලෙස භාවිත කරන ලදී. එක්රේස් කරගනු ලැබූ දත්ත SWOT විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය ආදේශ කරමින් පරිබාහිර කලාපයේ පුරාවිද්‍යා භූමිවල පවතින ගක්තින්, දුර්වලතා, අවස්ථා මෙන් ම තර්ජන, එක් එක් භූමි ආශ්‍රිත ව වෙන් වෙන් ව හඳුනා ගැනීම සිදු කරන ලදී.

විමර්ශනය

ශ්‍රී ලංකාවේ සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රයවල සඳහන් වන ආකාරයට ක්‍රි. පූ. 6 වැනි සියවසේ දී විෂයාගමනයත් සමග බිජිවන්නා වූ ද පසු කාලීන ව විවිධ රාජ්‍ය සමයන්හි දී සංවර්ධනයට භාජනය වන ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ, ප්‍රථම අග නගරය වූ අනුරාධපුරය සංස්කෘතික සංවරණ කළුපයකි. ව්‍යාපාරය සිදු කර ගෙන යාමේ දී වඩා වැදගත් නගරයක් ලෙස ද අනුරාධපුරය හඳුන්වා දිය හැකි වේ. වර්තමානය වන විට රාජ්‍ය, අර්ධ රාජ්‍ය, විවිධ දෙපාර්තමේන්තු, ආයතන මැදිහත් ව මෙම නගරයේ භූමි දුරුණයේ වෙනස්වීම් සිදු කරන අතර ම පුරාණ භූ දුරුණය රක ගැනීම තුළින් උරුම සංකල්පය විදහා දැක්වීම සඳහා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, තාගිරික සංවර්ධන අධිකාරිය, හොඹික, සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුව, පුරා නගර කමිටුව, උපාය මාර්ගික සංවර්ධන අධිකාරිය හා විශේෂයෙන් ම අමමස්ථාන හිමිවරු ආදි සියලු පාර්ශ්ව විශාල කාර්යභාරයක් සිදු කරමින් සිටිනි. සංවාරක ආකර්ෂණීය භූමියක් පමණක් තො ව මෙම අනිගින් වැදගත් වන්නා වූ භූමියේ ඉතිහාසය වංසකරා දක්වන්නා වූ කාල රාමුවෙන් ඔබ්බට එනම් ක්‍රි. පූ. 950-250 වන බව අනුරාධපුර ඇතුළුපුරයේ 1969 සිට සිදු කළ පුරාවිද්‍යා පරෘයේෂණ තුළින් සෞයාගෙන ඇත (Deraniyagala, 1992:709). ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාකිකයින් වන අපට මෙම උරුම බිමිකඩ ආශ්‍රිත ව වර්තමානය වන විට සංවාරක

කර්මාන්තය සඳහා සිදු කෙරෙන්නා වූ ක්‍රියාදාමය තව දුරටත් විධීමත් හා ගුණාත්මක නව දිගානතියක් කරා යොමු කිරීම කාලීන අවශ්‍යතාවක් වි තිබේ.

ශ්‍රී ලංකාව ආග්‍රිත ව සංචාරක ප්‍රවර්ධනය සඳහා මූලික අඩ්තාලම 1966 ශ්‍රී ලංකා සංචාරක මණ්ඩලය පිහිටුවේම තුළින් ආරම්භ වන අතර මූහුද හා මූහුද වෙරළ ආග්‍රිත ව එය ව්‍යාප්ත වී ඇති බව පෙනෙන්. ශ්‍රී ලංකාව සංචාරණ කර්මාන්තය සඳහා ප්‍රසිද්ධියක් උසුලනු ලෙන්නේ එතිනාසික ස්ථාන, මූහුද වෙරළ, සහ වන සතුන් සම්බන්ධයෙනි. අනුරාධපුරය ආග්‍රිත ව සංචාරක කර්මාන්තය සඳහා දිරෝසකාලීන දැක්මක් සහිත ව පරිවර්තනයක් සිදු කරගත යුතු ව ඇත. මේ සඳහා පූජා නගර කලාපය එතිනාසික ස්ථාරක ප්‍රදරුණය සඳහා වෙන් කරන අතරතුර ම ඉන් ඔබව තදාග්‍රිතයේ පවතින සුවිශේෂ ස්ථාන සඳහා සංචාරක ආකර්ෂණීය ස්ථාන ලෙස ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාදාමයන් දියත් කිරීම අවශ්‍ය ව තිබේ. අනුරාධපුරය ආගුර කර ගනීමින් සංචාරක කර්මාන්තය දෙසට යොමු වීමේ මූලික අඩ්තාලම දැමීම සිදු වන්නේ එතිනාසික ස්ථාන සංරක්ෂණය සම්ගිනි. අනුරාධපුර සංස්කෘතික සංචාරණ කලාපයෙන් ඔබව ගොස් තදාග්‍රිතයේ පවතින වාරි පද්ධතිය සංචාරණ පිරිස්වල ආකර්ෂණීයත්වය ලබා ගැනීමට සහ ස්වාධාව සෞන්දර්යය විදැගැනීමට සැලැස්වීම සඳහා මෙම අධ්‍යයනයේ දී නව සංකල්ප හඳුන්වාදීමත් ඒ සම්ගින් උරුමය ජගත් ප්‍රජාව වෙත ගෙනයාමටත් අපේක්ෂා කෙරේ.

ඒ අනුව වැව් පිළුබඳ ව සැලකීමේ දී ප්‍රාරම්භක අවධියේ දී ඉදි වූ වැව් ගැන වංශකථාවල සඳහන් නොමැති වුව ද ක්. ව. 2, 3 අතර සෙල්ලිපිවල ගම් වැව් එකසිය පනහක් පමණ වාර්තා වූ බව සඳහන් කර ඇත (සිරිවිර, 2012:281) ක්. පූ. 3 වැනි සියවසේ බුදු දහම ලක්දීවට ගෙන එමට පෙර පණ්ඩිකාභය රජ විසින් අභයවැව ඉදි කර තිබූ බව මහාංසයේ සඳහන් වී ඇත (මව:11,10:83). තිසාවැව (ඡයවාපි), බසවක්කුලම (අභයවාපි) විවිධ රජවරුන් රජදැරුවන් විසින් කාෂි කර්මාන්තය තහා තුළිවේම සඳහා නිර්මාණය කළ ප්‍රධාන වැව් ලෙස දැක්විය හැකි අතර වර්තමානයේ ද එම ප්‍රදේශ ආග්‍රිත ජනාධාරිවල වෙසෙන ජනතාවගේ ගොවිතැන, පානිය සහ සෙසු අත්‍යවශ්‍යතා සඳහා මෙම වැව් ජලය යොදා ගැනේ. මෙම වැව් ආග්‍රිත කලාපය සංචාරණ කලාපයක් බවට පත් කර අලේවි කිරීම තුළින් වර්තමානය වන විට ආගමික සංචාරණය සඳහා පමණක් අනුරාධපුරයට පැමිණෙන සංචාරකයන් වැඩි වශයෙන් ගෙන්වා ගැනීමටත්, අනුරාධපුරයේ ගත කරන දින ගණන වැඩි කර ගැනීමටත් හැකි වනු ඇත. වැව් ආග්‍රිත කලාප සංචාරණ කලාප ලෙස සංචාරණය කිරීමේ හැකියාව පවතින අතර ම මෙමගින් අපගේ පුරාණ ජලාග්‍රිත දිෂ්ටාවාරයේ විස්මය ජනක තාක්ෂණය ලොවට විදාහා පැමික් ද කළ හැකි වේ. යෝජනා කරනු ලබන වාපි හා කලාප සහ සංචාරක ප්‍රවර්ධනයට යොමු කිරීමට පාදමක් සකස් කර ගැනීමට SWOT විශ්ලේෂණය හාවිත කරන ලද්දේ පහත පරිදි ය (වග අංක 01).

වගු අංක 01 - විශ්ලේෂණය තුළින් වර්තමාන උරුම සහ්යෝගීතා නැගෙනු ඇති මෙහෙයුම්

Strength (ගක්තීන්)	Weaknesses (දුර්වලතා)	Opportunities (අවස්ථා)	Threats (තර්ජන)
1. අනුරාධපුරය පූජා නගරය ආග්‍රිත කළාපයේ පුරාණ වැව් බොහෝ ප්‍රමාණයක් පැවතීම	පුරාණ වැව් සංඛාරක ප්‍රවර්ධනය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමේ වැඩිපිළිවෙළක් නොවීම	ශ්‍රී ලංකාවේ මුල්ම රාජධානිය වන අනුරාධපුරය වැව් බැඳී රාජ්‍යය නමින් හැඳින්වූ සාධක පැවතීම	අනවසර ඉදිකිරීම සිදු කිරීම සහ පැවතීම, විධිමත් නඩත්තුවක් ඇතැම් වැව් සඳහා සිදු නොවීම
2. අනුරාධපුර පූජා නගරය ලෝක උරුම නගරයක් ලෙස නම්කර තිබීම	සංඛාරක ප්‍රවර්ධනයට නව දිගානතීන් යොදා ගැනීමේ අඩුවක් පැවතීම	අන්තර් ජාතික වශයෙන් ලෝක උරුමයක් ලෙස අඩි පිළිගැනීම හා ඒ තුළ වැව් ගණනාවක් පැවතීම	පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමයන් ලෙසට වැඩි අවධානයක් යොමු නොකිරීම
3. අනුරාධපුර පූජා නගරය ආග්‍රිත වැව් සියල්ල සංරක්ෂණය අවසන් කර නොමැති වීම	අනුරාධපුර පූජා නගරය ආග්‍රිත වැව් සියල්ල සංරක්ෂණය අවසන් කර නොමැති වීම	සංඛාරක ආකර්ෂණීය නගරයක් වීම තුළින් විදේශ විනිමය ඉපයෝග සිදු කිරීම සහ එය වඩාත් වර්ධනය කරගැනීමට හැකි වීම	පැරණි නගරයේ ඇති පුරාණ වාරි තාක්ෂණය සම්බන්ධ ඇතැම් නටබුන් අනහැර දැමීම හා වල්ලිනි වීම
4. ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි වාස්තුවිද්‍යාවේ හා තාක්ෂණයේ විකාශය හඳුනාගත හැකි නටබුන් පැවතීම	දැනුම බෙදා නොගැනීම සහ විෂය පිළිබඳ දැනුමැති අයගේ උනන්දුවක් නොවීම	ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රේෂ්ඨ ඉතිහාසය විද්‍යාපැම්ට අවස්ථාවක් වීම	ජනාවාසකරණයට ලක් වෙමින් පැවතීම, අනවසර වාණිජ කටයුතු සඳහා යොමුවෙමින් පැවතීම

5. විෂය දැනුම ඇති නිලධාරීන් රාජ්‍ය ආයතනවල සිටීම	සංචාරක ප්‍රවර්ධනයට වැඩි යොදා ගැනීමට දිරුසකාලීන සැලසුම් සකස් කර නොමැති වීම	අතින ශ්‍රී ලංකාකික ඉංජිනේරුමය යිල්පය ලොවට විදහා දැක්වීමට අවස්ථාවක් ලැබීම	පසුවිපරම කණ්ඩායම් නොවීම
6. සංචාරක ආකර්ෂණීය ස්ථානයක් වීම සහ වැඩි සංචාරක පිරිසක් පැමිණීම	යටත්විජ්‍ය සමයෙන් පසු ඇතැම් ස්ථාන සඳහා මැදිහත්වීමක් නොවීම	පර්යන්තයේ සුවිශේෂී පුරාවිද්‍යා ස්ථාන පැවතීම හා වාරි දරුමයන් ද ඒ අතර වීම	
7. අනුරාධපුර පූජා නගරය ආරක්ෂා කිරීම වෙනුවෙන් රජයේ ආයතන ගණනාවක් සහස්ම්බන්ධ වී සිටීම	ඉලක්කගත විධිමත් වැඩි සැලැස්මක් නොමැති වීම	සියලු ම ආයතන රාජ්‍ය ආයතන වීම තුළ වැඩි බලතල නිමි ව පැවතීම	

උක්ත දක්වන ලද විශ්ලේෂණයේ දී හඳුනාගත්තා ලද ගක්තින් තව දුරටත් ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අභිලාභය ඇති ව සහ අවස්ථා භාවිතයට ගෙන සංචාරක කරමාන්තය තව දියානතියක් කෙරෙහි යොමු කරවීමට යෝජනා කර ඇත. තව ද හඳුනාගත් යුරුවලකා අවම කරගතිමින් වාරි සංචරණය ප්‍රවර්ධනය සඳහා යොදා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන්නා වූ සුවිශේෂී වැවිවලට එල්ල වී ඇති තරේතන මගහරවා ගැනීමට ද අවශ්‍ය යෝජනාව සකස් කර ඇත. ඒ අනුව සංචාරක ප්‍රවර්ධනය ඇති කිරීම සඳහා සුවිශේෂී කළාප පහක් හඳුනාගැනීම සිදු කර SMART විශ්ලේෂණය අනුව අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීමට හැකි වන පරිදි සකස් කර ඇත වග අංක 02 .

වග අංක 02 - සංචාරක ප්‍රවර්ධන යෝජනාවලිය

යෝජන කළාපය / යෝජිත කාර්යය	පවතින වැවි	පවතින ගක්ෂනා	යෝජන සංචරණ ත්‍රියාදාමයන්	යෝජන ත්‍රියාකාරකම්
01 බුලංකුලම වැව හා ලේඛුගස් වැව ආශ්‍රිත කළාපය	බුලංකුලම වැව	ගම්වාසින් අස්වද්දන්නා වූ කුණුරු පද්ධතිය	කුඩා රජ ගාලක් ස්ථාපිත කිරීම	කුණුරු පිළින කාලයේ සහ කුණුරු

	ලෝග්ලුගස්වැව (නව වැවකි)	සත්ව ගහණය අභයගිරිය, රුවන්වැලිය, ජේතවතය, මිරසවැටිය යන සියලු ස්තූපයන් එක ම රේඛාවක් තුළ දැකගත හැකිවේම	බසිසිකල් ලබාගැනීමේ සේවාව ස්ථාපිත කිරීම වැවේ බැමිම තුළ බංකු ස්ථාපිත කිරීම පුහුණු ජ්විත ආරක්ෂකයින් යෙදුවේම ඉඩුන්කවුවේම මෙන් සල්පිල් පෙළක් ස්ථාපිත කිරීම	කැපෙන කාලයට සිදු වන්නා වූ ව්‍යාදාමයන් නැරඹීම සහ විදීමට සැලැස්වීම බසිසිකල් සවාරි අශ්වයන්, පෙළියන් වැනි සතුන් පිට නැගී යාම පවතින නාන තොටුපළවල් දෙක තුළ විනෝදාස්වාද ය ලබමින් ස්නානය කිරීමට සැලැස්වීම දේශීය ආහාර තුක්තිවිදීමට සැලැස්වීම
02 තිසා වැව, රන්මසු උයන ආශ්‍රිත කළාපය	තිසා වැව	ස්ථානගත වී ඇති විශේෂ වූ නටබුන් තිසා ය.	වැවේ බැමිම ඉන්ටර් ලොඝ කිරීම ස්ථාන හතරක පමණ සිසල් බීම හල් සාම්ප්‍රදායික තුම්බේදයකට සකස් කිරීම ලි කොටන් යොදා සකස්	සංචාරකයන්ට සරුංගල් හැරීමට අවස්ථාව සැලකීම

			<p>කළ රුම් ආකාරයේ ආසන ස්ථාපිත කිරීම</p> <p>පුරාණයේ රාජකීය ස්නානාගාරය සහිත උයන වර්තමානය වන විට ඩුදකලා වී පවතින බැවින් එහි පවතින ගුහා පද්ධති නැරඹීමට යාමට හැකි පෙන්මං ආදිය සැකසීම විශ්ව ව්‍යුතය ඉදිරිපිට පුදර්ගනාත්ම ක පුවරුවක් යෙදීම</p> <p>ස්මාරක සියල්ල නාමකරණය කර විස්තරාත්මක පුවරු සහ දිගාවන් දැක්වෙන පුවරු යෙදීම</p>	
03 නුවර වැව ආශ්‍රිත කලාපය	නුවර වැව	මිහින්තලා මාර්ගය ආසන්නයේ පැවතීම	<p>තෝරාගත් ස්ථානවල බංකු ස්ථාපිත කිරීම</p>	

		<p>ප්‍රාවින තිස්ස පබිබත විභාරය ආසන්න ව පැවතීම</p> <p>පුරුල් වැට් බැමිමක් පැවතීම</p>	<p>සොරෝව්ව ඉදිරිපස තොරතුරු මධ්‍යස්ථානය ක් ඉදි කිරීම</p> <p>මිහිනතලා මාරුගයේ නුවර වැවට පහළ (දකුණු පස) විධිමන් සැලසුමකට අනුව එක ම තුම්බේදයකට අනුව කඩිපිල් ඉදිකිරීම</p>	
04 කුඩාවන්කුලම වැට හා ආග්‍රිත පුදේශය	කඩිව්වන්කු ලම වැට	<p>නගරය තුළ පැවතීම නගරයේ මිනිසුන් බොහෝ ප්‍රමාණයක් විනෝදාස්වා දය ලබන ස්ථානයක් වීම</p>	<p>හුම් දර්ශනය හුම්ය සකස් කිරීම ගාක වැටීම සමර් හවි සකස් කර සිසිල් බිම හලක් ස්ථාපිත කිරීම හා සංවාරක බංගලාවක් ස්ථාපිත කිරීම</p>	<p>පෝනියන්, අය්වයන් වැනි සතුන්ගේ පිට උඩ යාම වැනි ත්‍රියාකරකම්</p>
05 නාච්චරාව වැට ආග්‍රිත කලාපය	නාච්චරාව වැට	<p>මහ කන්නයේ වාන්දිමේ නැරඹීමට සංවාරකයන් පැමිණීම</p>	<p>නව ප්‍රවිෂ්ටයක් ලෙස සංවාරකයන් සඳහා කඩිපිල් ස්ථාපිත කිරීම</p>	
06 කලා වැට ආග්‍රිත පුදේශය	කලා වැට	<p>නගරයෙන් තදාග්‍රිතව පැවතීම විශාල වැටක් වීම</p>	<p>විවිධ ඉසුවූ සිදු කිරීමට අවකාශය සැලසීම</p>	<p>සුන්දර පරිසරය සංවාරකයන්ට විද ගනිමින් විවිධ ආහාර රස විද්‍යුත්න් විවේකය ගත කිරීමට සැලැස්වීමට</p>

07 පුරාණ සිංහල වාරි මෙහෙතුකාගාරය		තදාශ්‍රීකය තුළ භූමියේ අවකාශයන් පැවතීම හා වර්තමානයේ දී ද සංචාරකයන් සංවර්ණය සිදු කිරීම	වැව් බැඳී රාජ්‍යයේ පුරාණ ඉංජනේරු ශිල්පය විදහා පැම	වාරි දත්ත මැදිරිය, ප්‍රධාන වැව් මැදිරිය ප්‍රතිනිරමාණ, තාක්ෂණ මැදිරිය, න්‍යෝන වාර්පද්ධති මැදිරිය, කුබා පුස්තකාලයක්, පොත් අලෙවිභාලක්
වෙළඳ පොල		එම	පුදේශවාසීන් ගේ ආර්ථිකය නාඩාලීම	සංචාරණ වාරිකාව සිභ්‍යිමට අවශ්‍ය දේවල් මිල දී ගැනීමට සැලැස්වීම
ඩිලංකිලම, තිසා වැව, බසවක්කුලම, පෙරුමියන්කුලම, ගල්කඩ්වල වැව් නැරඹීමට සැලැස්වීම		අනුරාධපුර නගරයට දෙස් විදෙස් සංචාරකයන් බොහෝ ප්‍රමාණයක් පැමිණීම	සංචාරකයන් ඇද බැඳු තබා ගැනීම	ඩිලංකිලම, තිසා වැව, බසවක්කුලම, පෙරුමියන්කුලම, ගල්කඩ්වල වැව් නැරඹීමට සැලැස්වීම

උක්ත යෝජනාවලියේ මූලික අනිමතාර්ථය වන්නේ සංචාරක ව්‍යාපාරය නව දිගානතියකට යොමු කිරීම වේ.

- i. සංචාරකයන් සඳහා බුද්ධිමය වශයෙන් දැනුම වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් සැකසීම සඳහා සුබවිදී වින්තනයක් ඇති කිරීම
- ii. සංචාරක ව්‍යාපාරයේ ප්‍රවර්ධනය වෙනුවෙන් වාරි පද්ධතිය යොමු කිරීම සඳහා විධිමත් සැලසුම් සකස් කිරීම
- iii. යෝජිත සංචාරණ කළාප හඳුනාගැනීම
- iv යෝජිත සංචාරණ කළාපවල ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් හඳුනාගැනීම
- v. යෝජිත ප්‍රවර්ධන කාර්යයන් හඳුනා ගැනීම
- vi අනුරාධපුර නගරයට පැමිණෙන සංචාරකයන්ට එක ම ස්ථානයක දී පුරාණ වාරි පද්ධතිය පිළිබඳ දැනුම ලබාගැනීමට සැලැස්වීම

vii වර්තමාන සන්දර්භය තුළ ඇති ඉහත දක්වන ලද ස්ථාන ඇසුරින් සංචාරක පහසුකම් වඩාත් ගුහදායී පහසුකම් සහිත ව ප්‍රවර්ධනය කිරීම

viii සංචාරකයන් සඳහා නෙත නොගැලුණ පරිබාහිර ප්‍රදේශයේ පුරාවිද්‍යා ස්ථාන තැරීමේ පහසුකම් ඇති කිරීම

ix අවට ප්‍රදේශවාසීන්ගේ සහ සම්පත් පුද්ගලයන්ගේ මෙන් ම ආයතන සේවකයන්ගේ ධනෝපායන අවස්ථා ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා විදේශ විනිමය ඉපයීම් අවස්ථා ප්‍රවර්ධනය කිරීම

යෝජනාවලිය සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා **SMART** විශ්ලේෂණ ක්‍රමය ද යොදාගෙන ඇත. එම න්‍යාය පර්යේෂණ කාර්යයන් සඳහා ආදේශනය පහත සඳහන් පරිදි සිදු කරන ලදී.

(විශේෂ) Specific - අනුරාධපුර පුරාණ පරිබාහිර නගරය කළමනාකරණය කිරීමේ මූලික අවශ්‍යතා ලෙස භූමියේ වටිනාකම හඳුනාගැනීම වැදගත් වේ. එහි ඇති සුවිශේෂී පුරාණ වැව සංචාරක ආකර්ෂණයට යොමු කිරීමේ ඇති වැදගත්කම විද්‍යා දැක්වීමක් සිදු කිරීම

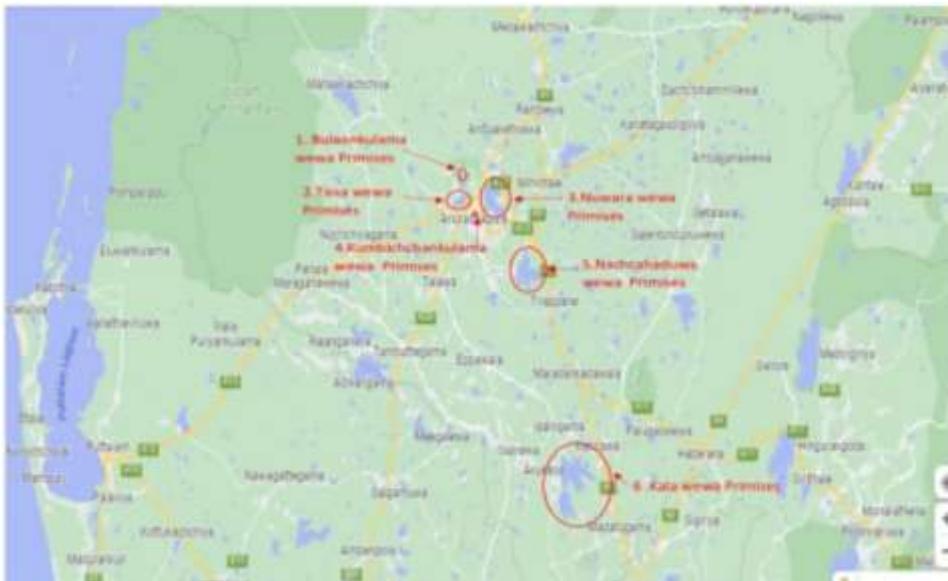
(මිතුම් දණ්ඩ) Measurable - යෝජන කළමනාකරණ සැලසුම් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් පසු අධික්ෂණය කිරීම, ප්‍රගතිය සාකච්ඡා කිරීම සඳහා වෙන ම කම්ටුවක් පත් කිරීම තුළින් අධික්ෂණයක් සිදු කිරීම

(එකගත්තාව) Agreed - පුරාණ නගරය තුළ ඇති වාරිපද්ධිතියේ අගයයන් හඳුනා ගැනීමෙන් පසු එහි කරගත්වය රැකගැනීම කළ යුතු ආකාරය මෙම යෝජන සැලසුම්වලට අන්තර්ගත කිරීම

(යථාවදි බව) Realistic - යෝජන කළමනාකරණ සැලසුම් සියල්ල ප්‍රගතා විය හැකි අරමුණු හා පරමාර්ථ ඇති ව නමුහිලිනාවෙන් යුත්ත ව සැලසුම් කර ඇත.

එම න්‍යාය උපයෝගී කරගනීමින් සවිස්තරාත්මක ව එම කළාප හා අනෙකුත් යෝජනාවන් ක්‍රියාවට තැගිය හැකි ආකාරය සාකච්ඡා කර ඇත.

සටහන් අංක 01 - සංචාරක ප්‍රවර්ධනයට යෝජිත වාපිකලාප

බුලංකුලම වැව හා ලේළුගස් වැව ආශ්‍රිත කලාපය

ලේළුගස් වැව මැතකාලින ව සකස් කර ඇති කුඩා වැවකි. එසේ වුව ද ස්ථානගත වීම අනුව අවට භු දරුණනය වඩාත් ආකර්ෂණීය ව දැක බලා ගැනීමට පහසුවක් ව ඇත. වර්තමානය වන විට ද පුද්ගලික ව පවතින මෙම වැව ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ එක් පසෙකින් ගම්වාසින් අස්වද්දන්නා වූ කුමුරු පද්ධතිය වේ. මීහරකුන්, මොනරුන්, කොකුන්, මීමින්නන්, වැනි සත්ත්ව ගහණය ද මෙහි බහුල ය. කුමුරු අස්වද්දන කාලයට මිනිසුන් උක්ටර යොදා කුමුරු සී සැම සිදු කරන අතර විවිධ සත්ත්ව විශේෂ තම ආහාරය සොයා ගැනීම සඳහා පැමිණීමේ දරුණනය සිත් ඇද බැඳ ගැනීමට සමත් දරුණනයකි. එමෙන් ම කුමුරු පිළෙන කාලයේ සහ කුමුරු කැපෙන කාලයට සිදු වන්නා වූ ක්‍රියාකාරකම් සංචාරකයාට නැරඹීමට හැකි වේ. වැවේ ඉස්මත්තේ ඇති බොරලු පාර මධ්‍යට අවට පරිසරය මනාව දායාමාන වේ. මෙහි විශේෂත්වය වන්නේ අභයගිරිය, රුවන්වැලිය, ජේතවනය, මිරිසවැටිය යන සියලු ස්තුපයන් එක ම රේඛාවක් තුළ දී මනරම් ව දැකගත හැකි වීමයි. මෙම වැව ආශ්‍රිත කලාපයේ සංචාරක ප්‍රවර්ධන යෝජනාවන් පහත ආකාරයට පෙළ ගැස්වීමට හැකි වේ.

- බුලංකුලම වැව හෙවත් පුරාණ ගම්කිවාපිය උරුමයේ පැතිකඩියක් බැවින් සංචාරකයාට එය නැරඹීමට අවස්ථාව සැලසීම. මේ සඳහා ස්ථානය සකස් කර විශාල සංචාරක බස් රථ වැනි දේ ගාල් කිරීමට කුඩා රථ ගාලක් තිබීම ද සූදුසු වේ.
- වැවේ බැමීම වටා බයිසිකල් වැනි දේ මගින් සංචාරකයාට ගමන් කිරීමේ පහසුව සැලසීම. මේ සඳහා අවට ස්ථානයක් තෝරා ගනීමින් බයිසිකල් ලබා ගැනීමේ

සේවාව ස්ථාපිත කිරීම. එමගින් සංචාරකයාට තමාට අහිමත පරිදි සංචාරය කිරීමට පහසුකම් සැලැසේ.

- තව ද මේ සඳහා අශ්වයන්, පෝතියන් වැනි සතුන් යොදා ගැනීම කළ හැකි ය. මෙහි මේ වන විට ද නාන තොටුපළවල් දෙකක් දැකගත හැකි බැවින් සංචාරකයන්ට අනුරාධපුරයේ දී ඔවුන්ට අහිමත පරිදි ස්නානය කර විනෝද විමට මේ වන විට වැව පද්ධතිය ආශ්‍රිත කළාපයන් හාවිතයක් නොමැති බැවින් බුලාකුලම වැව හා ලේඛ ගස්වැව යන වැව දෙක මේ සඳහා යෝජනා කෙරේ. ගුද්ධ භුමියේ තදාක්‍රිතය ස්ථාපිත වීම තුළ බොද්ධ සංජ්‍යාතියේ පැතිකඩයන්ට හානි නොවන ආකාරයට විදේශීකයන්ට ස්නාන කටයුතු සඳහා සංචාරක ආකර්ෂණය සහිත ප්‍රදේශයක් ලෙස මෙය භූමි ප්‍රදේශය සකස් කළ හැකි වේ.
- මේ සඳහා වැව දෙකකි ම වැව බැමිම සඳහා විධිමත් ආකාරයට රළපනාව සකස් කර වැවි වටා පරිසරයට ගැලුපෙන වර්ණයෙන් සේවාභාවික ආකාරයට සකස් කළ බංකු ස්ථාපිත කිරීම තුළින් දෙස් විදේශී සංචාරකයන්ට තම සංචාරය වඩාත් වින්දනිය ලෙස විද ගැනීමට අවකාශය සැලැසේ.
- මෙහි දී අනිවාර්යයෙන් විදේශීකයන්ගේ ජීවිත ආරක්ෂාව සඳහා පුහුණු ජීවිත ආරක්ෂකයන් යෙද්වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- එමත් ම ගම්බාසින්ගේ ජ්වනෝපාය නගා සිටුවමින් මුදල් උත්පාදනය කළ හැකි ලෙස විධිමත් ආකාරයට ඉඩිබන්කටුවෙන් වැනි සල්පිල් පෙළක් ස්ථාපිත කිරීම සුදුසු වේ.
- එමත් ම ගම්බාසින්ගේ ජ්වනෝපාය නගා සිටුවමින් මුදල් උත්පාදනය කළ හැකි ලෙස විධිමත් ආකාරයට ඉඩිබන්කටුවෙන් වැනි සල්පිල් පෙළක් ස්ථාපිත කිරීම සුදුසු වේ.
- එමත් ම වටා පිටාවේ පවතින ස්හාවික විශේෂ දැරුණ ඇතුළත් පෝස්ටර්, ඡායාරූප මිල දී ගත හැකි පහසුකම් සැලැස්වීම ද වැදගත් වේ.
- එමත් වැවි ආශ්‍රිත කළාපය සංචාරක ආකර්ෂණය සඳහා කාර්ඩ දෙකක දී හාවිතයට ගත හැකි වේ. එනම් වැවෙහි ජලය පිරි තිබෙන කාල වකවානුව වන ජනවාරි - ජුත් අතර කාලය සහ වැවේ ජලය සිදී ගිය කාල වකනානුවයි. ජුත් - සැප්තැම්බර් කාලවකවානුව අධික කරකි හාවයකින් යුක්ත වුව ද එයින් ද සුන්දරත්වයක් ඔව් නැංවෙන බැවින් එය ද සංචාරක ආකාර්ෂණය සඳහා යොදා ගත හැකි ය. වැව මධ්‍යයේ පවතින පර්වත උද්ගතයන් දෙක සංචාරකයන්ට විවේකය ගත කිරීමට යොදා ගත හැකි ය. සවස් යාමයේ මෙම සුන්දර පරිසරයේ දැරුණය වන මි හරක් පටටි දක්කාගෙන යන ඇතැම් මිනිසුන් මෙන් ම කුඩා ගම්බාසි දරුවන්ගේ කෙළි සෙල්ලම් වැවි පිටිය තුළ දී දැකගත හැකි වීම ඉමහත් සුන්දරත්වයක් වන අතර ගැමි සුන්දරත්වය සේවාභාවික ව විදාගැනීමට එමගින් හැකි වේ. එමත් කළාපය දෙසට ලංකාරාම මාවත පසු කර පැමිණෙන විට ලෝලුගස් වැව මාරුගය හමු වන අතර එහි තවත් ඉදිරියට යන විට තිසාවැව පරිග්‍රය ද තවත් ඔබවට ගව් ගණනක් පියමං කළ හොත් එතිහාසික තන්තිරිමලේ ද දැකබලා ගැනීමට හැකිවන බැවින් ලෝලුගස් වැව මාරුගයේ දකුණු දිගානුගත ව පැමිණෙන විට යලෝක්ත ව සඳහන් කළ බුලාකුලම හා ලෝලුගස් වැව යන වැවි දෙක අතර වන බවහිරාමයේ නටබුන් ද දැකබලා ගත හැකි බැවින්

සාමාන්‍ය තැබිත්තුවක් මගින් නැරඹීමට හැකි ආකාරයෙන් ඉදිරිපත් කිරීම පළමු වැනි අදියරේ දී කළ හැකි අතර දෙවැනි අදියරේ දී සංරක්ෂණය කර ඉදිරිපත් කිරීම වැදගත් වේ.

තිසා වැව, රන්මසු උයන ආශ්‍රිත කළාපය

මෙම කළාපය වර්තමානය වනවිට ද පුද්‍රකලා ව පවති. පුරාණ රජ ද්‍රව්‍ය රජ්‍රවුන්ගේ ක්‍රියාකාරී ස්ථානයක් ලෙස පැවති රන්මසු උයන වර්තමානයේ සංචාරක ආකර්ෂණ ස්ථානයක් වී ඇති නමුත් මෙම ප්‍රදේශයට මේට වඩා අවධානයක් යොමු කර උරුමය ඉස්මතු කරවීම හා සංචාරකයන් ඇද බැඳ තබා ගන්නා ස්ථානයක් බවට පත් කිරීම වැදගත් වේ. මෙම කළාපය සෙසු කළාපයන්ට වඩා සංචාරක ප්‍රවර්ධනයට වැදගත් කළාපයක් වන්නේ මෙම කළාපයේ ස්ථානගත වී ඇති විශේෂ වූ නටබුන් තිසා ය.

අනුරාධපුර පුරාණ නගර සැලැස්මේ ස්ථානගත කර ඇති විශාලතම වැවක් වන මෙය ශ්‍රී ලංකාවට බුදු දහම තැනු දීමට මිනිදු හිමියන් ප්‍රමුඛ පිරිස සම්පූර්ණ වන විට රාජු කළ දේවානාම් පියතිස්ස රජ්‍ර විභින් නිර්මිත බැවින් විශේෂයෙන් ම බුදු දහම වැළඳ ගත් ගොඳේයන්ට දැක්බලා ගැනීමට සැලැස්වීම වැදගත් විය හැකි ය. එමෙන් ම නුවර වැව හැරුණු විට නිරන්තරයෙන් ජලය පිරි පවතින මහි වැවි බැමීම ඉන්වර ලොත් කිරීම සුදුසු වන අතර සංචාරකයන්ට ගමන් කර නැරඹීමට හැකි වන ආකාරයෙන් සැකසීම හා වැවි බැමීමේ ස්ථාන හතරක පමණ සිසල් බිම හල් සම්පූර්ණයික ක්‍රමවේදයකට සකස් කිරීම ක්‍රුළ විඩාව සංස්ක්‍රිත ගැනීමට පිටුබලයක් වනු ඇත. ඒ සමග ම වාචි වී මෙය තැක්කි විදීමට දුම්‍රිරු පැහැදෙන් සකස් කළ කොන්කීටි රවුම් හෝ ලි කොන් ගොදා සකස් කළ රවුම් ආකාරයේ ආසන එක් ස්ථානයක පහ බැහින් තැබීම ගෝග්‍ය වේ. තව ද දෙස් විදෙස් ස්ථානයන්ට සරුංගල් හැරීම වැනි ක්‍රියාකාරකම වුව ද කිරීමට මහි දී ඉඩ ප්‍රස්ථාව සැලැස්වීම ක්‍රියාකාරකම විනෝදාස්වාදය ලැබිය හැකි ස්ථානයක් ලෙස ද සකස් කළ හැකි වේ. වැවේ විශාලත්වය පුද්‍රකලා බව සහ සිසිල් සුළග, රළ චේගය හා සුන්දරත්වය ක්‍රුළ යෝජ්ත ක්‍රියාකාරකම මගින් සංචාරකයාට වින්දනයන් ලබා දීමට හැකි වේ.

තිසාවැව ආසන්නයේ පවතින රන්මසු උයන වර්තමානයේ අවම සංචාරකයේ පිරිසකගේ ආකර්ෂණයට ලක් ව තැරුණුම් ස්ථානයක් බවට පත්ව ඇති අතර පුරාණයේ රාජකීය ස්ථානාගාරය සහිත උයන වර්තමානය වන විට පුද්‍රකලා වී පවතින බැවින් එහි පවතින ගුහා පද්ධති තැරුණීමට යාමට හැකි පෙන්මං ආදිය සැකසීම හා දුර්ලභ සංකේතයක් බවට තැනුනාගෙන ඇති එහි ඇති විශ්ව වකුය ඉදිරිපිට ප්‍රදාරුනාත්මක පුරුවැවක් යෙදීම හා සෙසු විශේෂිත ස්මාරක සිසිල්ල නාමකරණය කර විස්තරාත්මක පුවරු සහ දිගාවන් දැක්වෙන පුවරු යෙදීම ද මගින් සෙනරත් පරණවිතාන දැක්වන මිනිස් සිරුරේ ස්ථානය පද්ධතිය හා සමාන තාක්ෂණයක් සහිත ව පවතින රන්මසු උයනේ ජල තාක්ෂණය සංවරණය කරන පිරිස්වලට තැරුණීමට සැලැස්විය හැකි ය. එමෙන් ම පුරාණ ශ්‍රී ලංකික පෙදලෝරු තාක්ෂණයේ හා ඉංජිනේරු ගිල්පයේ මහල් ගොඩනැගිලි නිමවා ඇති ආකාරයට කදීම නිදසුන් ගුහා පද්ධතිය ආශ්‍රිත ව දැකශගත හැකිවන්නේ ගල් පුවරු උපයෝගි

කරගනිමින් වහලය සකස් කර ගනිමින් රේට ඉහළින් තැවතත් ගබාලින් ගොඩනැගිල්ල ඉදි කිරීමත් ය. එමෙන් ම වර්තමාන සුබෝපහොති හෝටල් සහ නිවෙස්වල දැකගත හැකි නාන තවාක පුරාණ රජ ප්‍රවුල්වල පිරිස් සඳහා සකස් කර ඇත්තේ ඇඳුම් මාරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය සේරාන ද පිළිවෙළකට සකස් කිරීමෙනි. රන් මසු උයනේ දී මෙය මනාව දැකගත හැකි අතර ස්වභාවික ගල් පර්වතය කපා අවශ්‍ය පරිදි කාමර සකස් කිරීම මගින් සනීපාර්ශක කළමනාකරණයේ පුරාණ පැනිකඩ මනාව පිළිබඳ වේ. පුරාණ තාක්ෂණය පිළිබඳ හදාරන පිරිස්වලට මෙන් ම නටබුන් දැකබලා ගැනීමට රුචියක් දක්වන පිරිස්වලට රන්මසු උයන ආශ්‍රිත නටබුන් වැදගත් වේ.

රන්මසු උයනේ දරුණනයක්

රන් මසු උයනේ ගුහා ආශ්‍රිත මහල් ඉදිකිරීමේ තාක්ෂණය දරුණනයක්

රන්මසු උයනේ සම්පාදනයක්

විශ්වව්‍යය

තිසා වැවේ දුරගනයක්
නුවර වැව ආණුත්‍ය කලාපය

අනුරාධපුර නගරයේ සිට කිලෝ මීටර් 5ක් පමණ මිහින්තලා මාරුගයේ පැමිණෙන විට නුවර වැව දැකිගත හැකි වේ. ඉතා ආකර්ෂණීය මෙන් ම පුරාණයේ සිට අපගේ වාරි පද්ධතියේ නකරව් ලෙසින් ඉතිහාස ග්‍රන්ථවල සඳහන් වන්නා වූ නුවර වැව සංචාරක ආකර්ෂණය සඳහා වැදගත් උරුමයකි. යුපාරාම පුවරු ලිපියේ ක්‍ර. ව. 114-136 කාල විකවානුවේ ග්‍රෑන්ඩ් රජ් විසින් කළ බවකි. එහි නකරව් ලෙප ද සඳහන් වේ (Ez III 1933:116). නැවත මෙම වැව බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විෂ්ක යුගයේ 1890 දී තැවත ප්‍රතිසංස්කරණයකට ලක් ව ඇත. දේශීය සංචාරකයන්ගේ පාරාදීසයක් බවට පත් ව ඇති මෙම ස්ථානයේ තව දුරටත් පහසුකම් වර්ධනය කර සංචාරක ආකර්ෂණය වැඩි දියුණු කර ගත හැකි වේ. ඒ සඳහා යෝජනා ලෙස දැනට වැවේ ඉස්මත්තේ පවතින අලුත්වැඩියා කෙරෙමින් පවතින මාරුගය වැදගත් වේ. මේ ආසන්නයේ තෝරාගත් ස්ථානවල බංකු ස්ථාපිත කිරීම මෙන් ම සෞරෝචිත ඉදිරිපත තොරතුරු

මධ්‍යස්ථානයක් ඉදිකිරීම හා එහි දී තොරතුරු ප්‍රාථීන තිස්ස පබ්ලතාරාමය ගැන මෙන් ම පුරාණ ශ්‍රී ලංකිය වාරි පද්ධතිය පිළිබඳ ජායාරූපමය තොරතුරු දැක්බලා ගැනීමට සැලැස්වීම සුදුසු වේ. තව ද මිහිනතලා මාරුගයේ තුවර වැවට පහළ (දකුණු පස) විධිමත් සැලැස්මකට අනුව එක ම ක්‍රමවේදයකට අනුව කඩිපිල් ඉදිකර සංචාරකයන්ට අවශ්‍ය ආහාර එම මොහොතේ ම උණුවෙන් ම රසවිදීමට සැලැස්විය හැකි ය. තායිලන්තය, සිංගපේපුරුව, මැලේසියාව වැනි රටවල සංචාරක කරමාන්තයේ එක් පැතිකඩික් වන්නේ සංචරණ පිරිස්වලට විවිධ ආහාරවලින් සත්කාර කිරීම ය. එමගින් අනුරාධපුර ආණුෂ්‍රිත ප්‍රමුඛ පෙළේ හෝටල්වලට පමණක් සීමා වී ප්‍රතිනි ක්‍රමයෙන් ඔබ්බට සරල ව හා නිදහස් ව සංචාරකයන්ට තම අවශ්‍යතාවන් තුක්ති විදිමට අවකාශය ලැබෙන අතර ම නව හඳුන්වා දීමක් ද වන අතර එතුළින් සංචාරක ආකර්ෂණය වඩාත් තීවු කර ගැනීමට හැකි වනු ඇත.

කුඩිවිවන්කුලම වැව හා ආණුෂ්‍රිත පුදේශය

අනුරාධපුර තව නගරය ආණුෂ්‍රිත ව පුරාණයේ සිට දැකගත හැකි කුඩිවිවන්කුලම වැව ආණුෂ්‍රිත පුදේශය සංචාරක ව්‍යාපාරය සඳහා නගරයට පැමිණෙන දේස් හා විදේශීකරණයන්ට වඩාත් සුදුසු වේ. වර්තමානය වන විට මෙහි වැව අවට භුමියේ නගරයේ සති පොල ස්ථාපිත කර ඇත. එසේ වුව ද එය සඳහා මෙම ස්ථානය එතරම් යෝගා නො වේ. මේ සඳහා සුදුසු ස්ථානයක් වෙළෙඳුන් සඳහා ලබා දී නගරයේ අලංකරණය ඉස්මතු කර පෙන්වන මෙම වැව තව දුරටත් සංචරණ ආකර්ෂණය සඳහා ප්‍රවර්ධනය කිරීම වැදගත් වේ. මේ සඳහා ඉන්ටලොග් මාරුගයක් වැව වටා ස්ථාපිත කර ඇති අතර එය දෙපස භුමි ද්‍රේශනය භුමිය සකස් කිරීමෙන් සිදු කළ හැකි ය. ඉදි කර ඇති බංකු ඇතැම් ඒවා වාඩි වී සිටීමට සුදුසු තත්ත්වයක තොප්පනය වඩාත් අවම ය. මේ තත්ත්වයට විකල්පයක් ලෙස වැව් ඉස්මත්තේ ඇති කුඩාක් ගස් ආණුෂ්‍රිත සෙවණ ස්ථානයන්හි මෙම බංකු ස්ථාපිත කිරීම හා ගාක වැවීම කළ හැකි ය. තව ද ඉන්ටලොග් මාරුගයේ මෝටර සයිකල් යාම වර්තමානයේ දී දැකිත හැකි අතර එය තවත්වා ඇවිදුගෙන යාමටත් පෝනියන්, අශ්වයන් වැනි සතුන්ගේ පිට උඩ යාම වැනි ක්‍රියාකරකම්වල සංචාරකයන්ට යෙදීමටත් අවකාශ සැලැස්ම සුදුසු වේ. ඒ අසල ඇති අමා උද්‍යානය ද වන අතර බෝට්ටු සේවය ද තව දුරටත් විධිමත් කර සංචරණයන්ට වැවෙහි බෝට්ටු පැදිමේ අවකාශය ලබා දී අතදැකීම් ලබා ගැනීමටත් විධිමත් ජ්‍යෙෂ්ඨ ආරක්ෂකයන් මේ සඳහා යෙද්වීමත් සුදුසු වේ. වර්තමානයේ පාවන හෝටලයක් සකස් කර ඇති අතර එය ඉතාමත් ආකර්ෂණීය වන අතර සංචාරක රුවිකත්වය සඳහා බෙහෙවින් හේතු වී ඇත. වැවට මූහුණ ලා ඇති නිවස සංචාරකයන් සඳහා ගෙස්ට් හවුස් එකක් ලෙසින් ගොදුවා ගැනීම තුළ වැව් සිරිය විදිමට ඉතා ආකර්ෂණීය ස්ථානයක් වනු ඇත. මෙය පොද්ගලික ඉඩමක පිහිටියේ වුව ද එය මූදල් ගෙවා රජයට පවරා ගැනීම කළ හැකි අතර එසේන් නොමැති නම් අධිනිකරුට වටිනාකම පැහැදිලි කර එය ඉහත සඳහන් කළ කාරණයට යෝගා ලෙස සකස් කිරීමට උනන්දු කරවීම උවිත වේ. වර්තමානයේ වැව ආසන්නයේ පිහිටි දැනට සති පොල සඳහා සකස් කර ඇති තාවකාලික ගොඩනැගිල්ල පිහිටි ස්ථානය සමර් හටි සකස් කර සිසිල් බීම හලක්

ස්ථාපිත කිරීම කළ හැකි අතර එමගින් පැමිණෙන දෙස් විදේස් සංචාරකයන්ට තම විවේකය තව දුරටත් වැඩි ව පෝතියන්, අශ්වයන් වැනි සතුන්ගේ පිට උඩ යාම වැනි ක්‍රියාකරකම් වශයෙන් භුක්ති විදිමට හැකි වනු ඇත. මේ වන විට නගරය ආසන්නයේ පවතින හෝටල් සහ රිසෝට් ලෙස වයිට හුවස්, සිසිලස ආදිය දැක්විය හැකි ය. මෙම ස්ථාන තව දුරටත් වරධනය කිරීමෙන් සංචාරකයන් රඳවා ගැනීම මෙන් ම එමගින් විදේශ විනිමය උත්පාදනය තීවු කර ගත හැකි වේ.

නාවිචාදුව වැව ආශ්‍රිත කළාපය

මහසේන් රජු විසින් (276-303) කාලයේ නිර්මාණය කර ඇති නාවිචාදුව වැව අනුරාධපුර ආශ්‍රිත ව සංචාරක ආකර්ෂණීය ස්ථාන ලෙස තැරැකි හැකි ස්ථාන ලෙස නාවිචාදුව වැව දැක්විය හැකි ය. පූජා නගරය තැරැකීමට පැමිණෙන සංචාරකයන්ට 2 කණුව හන්දීයෙන් කුරුණැගල පාරේ ගමන් කර ග්‍රාවස්ට්‍රිප්පරින් වම්පසට ගමන් කරන විට නාවිචාදුව වැව දැකබලා ගත හැකි අතර මහ කන්නයේ දී මෙම වැව වාන් දැමීම සිදු වන බැවින් අලංකාර දරුණනයක් දැකබලා ගත හැකි වනු ඇත.

තුම්බවින් කුලම වැවේ දරුණන

මෙවැනි ස්වාභාවික ස්ථානවල පවතින ස්වාභාවිකත්වය ආරක්ෂා කරමින් නව ප්‍රවිෂ්ටයක් ලෙස සංචාරකයන් සඳහා කඩිල් වැනි දේ ඇති කිරීමට උත්සාහ ගැනීමට හැකි ය.

නාවිචාදුව වැව වාන් දැමීමේ දරුණනයක්

කලා වැව ආසින් පුදේශය

අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි කලා වැව පුරාණ මූත්‍රන්මීත්තන්ගෙන් අප දිවයිනේ වත්මන් පරපුරට මෙන් ම අනාගත පරපුරට උරුමයෙන් ලැබුණු දායාදයකි. ස්‍රී. ව. 459-477 කාල වකවානුවේ රාජ්‍යත්වයට පත් ධාතුසේන මහරජු විසින් නිරමාණය කළ මෙම වැව සහිත පරිග්‍රය සංචාරක කරමාන්තය සංවර්ධනය කළ හැකි වැදගත් ස්ථානයක් වශයෙන් මෙය හඳුනාගත හැකි ව ඇත. වර්ග කිලෝ මීටර් 18.1ක පමණ ප්‍රමාණයෙන් යුත්ත වූ මෙම දැවැන්ත නිරමාණයට අමුණක් ද පවතී. එය අඩ් 22572ක් බව පෙන්වා දී ඇත.

කලා වැවේ සුන්දර දූෂ්‍යනක්

ජය ගග හෙවත් යෝධ ඇල කිලෝ මීටර් 84 දිගට නිරමාණය කර කලා වැවේ සිට තිසා වැවට වැවට ජලය ගෙන ඒමට තරම් ඉංජිනේරු තාක්ෂණයෙන් පරිපූර්ණ ජාතියක් ව සිටි පුරාණ සිංහලයා ඉතා මත් ම පුලුල් වැව බැමුමක් සහිත ව පවතින මෙම වැවේ මෙම සිසිලස පිරුණු සුන්දර පරිසරය සංචාරකයන්ට විද ගනිමින් විවිධ ආභාර රස විදිමින් විවේකය ගත කිරීමට සැලැස්වීමට කුමෝපායන් දියත් කිරීමට යෝජනා කෙරේ. මේ සඳහා වැවේ මාල ප්‍රයෝගනයට ගැනීමට සුදුසු වේ. බාබකියු කුමෙයට සකස් කිරීම, මෙන් ම ආරක්ෂිත කුමෙවත් බෝටුවු සේවයක් යොදවා වැවේ සිරය බැලීම හා මාල බැම වැනි ක්‍රියාකාරකම්වල නිරත වීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා ඇති කිරීම තුළින් පුදේශවාසින්ට ආර්ථික උත්පාදනය සඳහා අවස්ථා සැලැසෙන අතර ම භූද්‍යකලාව පවතින මෙම පුදේශයේ වටිනාකම තීවු වීමට ද හැකියාව ලැබේ. වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ ක්‍රියාත්මක වන කලාවැව ජාතික වනෝද්‍යානය තරඟා විනෝදස්වාදය ලබාගැනීමේ හැකියාවක් පවතින බැවින් තව දුරටත් දේශීය ජනයා අතර ද මෙම පරිග්‍රය ප්‍රවලිත කිරීම වැදගත් වේ. කලා වැවේ පහස ලබා ගැනීමට පැමිණෙන සංචාරකයන්ට ආධ්‍යාත්මික සුවය ද නොමඳ ව ලබා ගැනීමට ඒ ආසන්නයේ වන අවුකන පුරාවිද්‍යා භූමිය ද නැරඹිය හැකි ය.

අවුකන පිළිම වහන්සේ

තවදුරටත් පුරාණ ශ්‍රී ලංකීය වාරි කාක්ෂණය ලොවට සංචාරක ව්‍යාපාරය හරහා ප්‍රවලිත කිරීමේ යෝජනා අතරට තවත් නව ක්‍රමවේද කිහිපයක් හඳුන්වාදීමට මෙම අධ්‍යායනය මස්සේ කටයුතු කර ඇත. පහතින් ඒවා විස්තර කර ඇත.

පුරාණ සිංහල වාරි කොතුකාගාරය (Ancient Sinhaleese Irrigation Museum)

මෙම යෝජන කොතුකාගාරය තිසා වැව ආශ්‍රිත කළාපයේ ඉදි කිරීමට යෝජනා කෙරේ. මෙම මධ්‍යස්ථානයේ දී පුද්රේගනය කළ හැකි වාරි ක්‍රම හා සම්බන්ධ කරුණු හා ක්‍රමෝපායන් මෙසේ දැක්වීය හැකි ය.

අංක 01 - වාරි දත්ත මැදිරිය

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ වැව් ප්‍රමාණය, එක් එක් දිස්ත්‍රික්ක ආශ්‍රිත ව ඉදි වී ඇති වැව්, ඉදි කළ රජවරු, ආදි තොරතුරු ඇතුළත් විස්තරාත්මක ප්‍රවරු යෙදීම, වර්ණ සිංහම මගින් මෙම වැව් පද්ධතිය පුද්රේගනය, එක් එක් වැව සඳහා අල්ලනු ලබන ජල බාරිතාව, පෝෂක ප්‍රමේශ, ඉඩම් ප්‍රමාණ, පිළිබඳ විස්තර ඇතුළත් වන පරිදි තිරු සටහන් හෝ ස්තම්භ ප්‍රස්තාර මගින් ආකර්ෂණීය ව මෙන් ම පැහැදිලි ව දත්ත ලබාගත හැකි ලෙස සකස් කිරීම හා මෙම තොරතුරු ප්‍රවරු ආකාරයෙන් පුද්රේගනය කිරීම. පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි ක්‍රම ආශ්‍රිත ව මිරිදිය මත්ස්‍ය කරමාන්තය ද යම් තරමකින් පැවති බවට සාධක ලැබේ ඇත. ඇතැම් පුරාණ සෙල්ලිපි මූලාශ්‍යන්හි වැව් ආශ්‍රිත තොරතුරු ද හමු වේ. ක්‍රි. පූ. 3 වැනි සියවසේ සිට ක්‍රි. පූ. 1 වැනි සියවස දක්වා කාලවලට අයත් වන්නා වූ හෙන්නානිගල, බෝවත්තේගල හා කොට්ටෙදූමූහෙල ලෙන් ලිපි අසල මත්ස්‍ය සංකේත ඇති බවත්, අනුරාධපුරය පෙරැමියන්කුලම ඇති පර්වත ලිපියක වසහ රුපු සුද්‍රේගන නම් පධානසරයෙහි අදුන් දිවි සම් ඇතිරිවීම සඳහා දිය බද්දක් ඇමෙළ් මසුන්ගෙන් ලැබුණු මත්ස්‍යහාගයට අයත්

ආදායම පිළීම සිදු කර ඇති බව සඳහන් කෙරේ (අමරවංශ හිමි 2017:118). මෙම මසුන් ඇල්ලීමේ බද්ද මතෙක මෝබෑක් තමින් එහි දක්වා ඇත. වැව් ආශ්‍රිත බඳ කුම (දක්පති, උදක්පති, බොජක්පති) ලෙස ද දක්වා ඇත. එබැවින් වැව් සම්බන්ධ සෙල්ලිපි ප්‍රදරුණය සඳහා වෙන ම මැදිරියේ අවකාශයක් වෙන් කිරීම වැදගත් වේ.

ආංක 02 ප්‍රධාන වැව් මැදිරිය

දැනට ලංකාවේ පවතින සියලු ප්‍රසිද්ධ වැව් ජායාරූපගත කර ඉන් විශාල වැව් වාන් දැමීම සිදු වන කළාත්මක දරුණන එක ම ප්‍රමාණයේ රාමු මගින් ප්‍රදරුණය කිරීම සුදුසු වන අතර ම දිස්ත්‍රික්ක හෝ පලාත් අනුව පෙළ ගැස්වීමක් සිදු කිරීම මගින් අධ්‍යයනය කරන්නේකුට ව්‍යව ද වැදගත් වේ. මෙම සියලු වැව් නාමකරණය කිරීම ද අවශ්‍ය වේ.

ආංක 03 ප්‍රතිනිර්මාණ මැදිරිය

වැවක කොටස් සහිත ව කුඩා වැවක් ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීම, වාරිතුම මගින් පෝෂණය වන කාෂි ගම්මානයක් ප්‍රතිනිර්මාණ කිරීමට යෝජනා කෙරේ. මෙම මැදිරිය විශාලත්වයෙන් සැකසීම ස්වාභාවික වැව්වල දැකගත හැකි ජලය ප්‍රාප්‍යයන් මෙහි ද දැකගත හැකිවීමට සැලැස්වීම ද උචිත ය.

ආංක 04 තාක්ෂණ මැදිරිය

වාරි කර්මාන්තයට අදාළ සෙපු ඇළවල්, අමුණු, අමුණු හරස් කර ඇති ජලාශය, ඔයවල්, සොරොව් අදි විවිධ අංගයන්ගේ විස්තරාත්මක ප්‍රවරු ජායාරූප සහිත ව මෙම මැදිරියේ ප්‍රදරුණය කිරීම අවශ්‍ය වේ. ඒ සඳහා පහත කරුණු කෙරෙහි සැලකිල්ලක් දැක්වීම ද සුදුසු වේ.

- පුරාණ ශ්‍රී ලංකික ඉංජිනේරු ගිල්පියා වැව තැනීම සඳහා ගල් තලාවක් හෝ තිරිවානා නිධියක් ආශ්‍රිත භූමි ප්‍රදේශ තෝරා ගැනීම සිදු කර ඇත. මෙම මැදිරිය තුළින් මෙවැනි උදාහරණයන් දැක්වෙන අභින්ශේෂ හරස් කර ඇළහැර බැමිබ බැඳ ඇති අයුරු පෙන්විය හැකි ය.
- වැව් ඉදිකිරීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හාවිත කුම අතර පළමුවැන්න ලෙස ගංගා සහ ජලාශයන්හි ජලමාරුග හරස් කර භූමියේ සුදුසු ස්ථානවල වේල්ලක් බැඳ වැව් ඉදි කිරීම හා දෙවැන්න වන ගංගා ඇළ දොළවල ජලයෙන් කොටසක් ඇළ මාරුග ඔස්සේ දුර ප්‍රදේශයක වැවකට ගෙන යාම (එම : 288)
- සොරොව් තාක්ෂණය ක්. ව. 1 සිට ආරම්භ වන්නට ඇති බවත් වාරි තාක්ෂණයේ ද ඉතා වැදගත් ව්‍යවකි. ශ්‍රී ලංකාවේ වැව් බැමි ඉදි කිරීමේ සහ සොරොව් තාක්ෂණය 19, 20 වන සියවස් පමණ දී ද ක්‍රියාත්මක වී ඇත. එබැවින් රුපසටහන් හා ජායාරූප සහිත ව නුවරවැව, උරුසීටා වැව, මින්නේරි, කුවුඩා, වහල්කඩ්, පාවත්කුලම වැනි වැව්වල තාක්ෂණය මෙහි ද විදහා දැක්විය හැකි ය.
- පුරාණ වාරි තාක්ෂණය පිළිබඳ දරුණ, ඇතුළත් වන රුප රාමු ප්‍රදරුණයට යෝජනා කෙරෙන අතර වැඩිදුර අධ්‍යයනය සඳහා පැමිණෙන විදහාර්ථීන් සඳහා අවශ්‍ය සියලු තොරතුරු ලබාගත හැකි ආකාරයට මෙම මැදිරිය සැකසීමට යෝජනා කෙරේ. මෙහි කුඩා ප්‍රෝක්ෂකාගාරයක් ද යෝජනා කෙරෙන අතර සිංහල, දෙමළ,

ඉංග්‍රීසි, ප්‍රංශ, ජර්මන්, වින වැනි වැඩි වශයෙන් අනුරාධපුරයට පැමිණෙන සංචාරක පිරිස් නිරික්ෂණය කර විවිධ හාජාවලින් හඩ කවන ලද වීඩියෝ පටයක් පුරාණ තොරතුරු දැකිය හැකි සහ ඇසිය හැකි පහසුකම් සැලැස්වීමටත් එකවර 50ක පමණ පිරිසකට අසුත්ගෙන තැරූම්මට ගාලා පහසුකම් ඇති කිරීම සුදුසු වේ.

අංක 05 නවීන වාරිපද්ධති මැදිරිය

නවීන ජලාශය හා එමගින් උත්පාදනය කර ඇති විදුලි බලාගාර පිළිබඳ ව ද ජායාරූප සහ තොරතුරු මෙම මැදිරියේ දී දැක බලා ගත හැකි ලෙස මෙම මැදිරිය සැකසීම මගින් වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි තාක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ ව පුද්ගලනය කිරීමට ද හැකි වනු ඇති.

අංක 06 කුඩා ප්‍රස්තකාලයක්

කුඩා ප්‍රස්තකාලයක් මෙම කොතුකාගාරය තුළ ම සේරාපිත කර පුරාණ වාරි පද්ධතිය පිළිබඳ ලියවී ඇති සියලු ග්‍රන්ථ එහි අන්තර්ගත කිරීම හා ප්‍රස්ත්ධිය ලබා දීම සඳහා e library service ක්‍රමවේදය ඇති කිරීම ද වැදගත් වේ. ශ්‍රී ලංකිය පුරාණ වාරි ක්‍රම ගැන අධ්‍යයන කරන විද්‍යාර්ථීන්ට දත්ත ලබා ගැනීම සඳහා දත්ත ගබඩාවක් සකස් කර තිවි ආර් කෝඩ් (QR CORDE) එකක් හාවිත කර දත්ත ලබා ගැනීමට හැකි වන ලෙස සැකසීමට යෝජනා කෙරේ.

අංක 07 පොත් අලෙවිහලක්

තව ද වාරි තාක්ෂණය ගැන වර්තමානය වන විට රවනා වී ඇති ග්‍රන්ථ මෙන් ම තවත් ග්‍රන්ථ හාජා කිහිපයකින් රවනා කර රුර සංවරණය සඳහා මෙම කොතුකාගාරයට පැමිණෙන පිරිස් වෙත මිල දී ගැනීමට සැලැස්වීම. පුරාවස්තු පුද්ගලනය තේමාව කරගත් ක්‍රමවේදය පමණක් ඇති කොතුකාගාර ගණනාවක් අනුරාධපුරයේ මධ්‍ය කටයේ ප්‍රජනාධික නගරය තුළ තිබෙන බව අධ්‍යයනයේ දී හඳුනාගත්තා ලදී. එබැවින් මෙම පුද්ගලන තේමාව වෙනස් කරමින් පර්යන්තය සඳහා කොතුකාගාර දෙකක් උක්තයෙන් යෝජනා කර ඇත්තේ සංචාරකයන් රඳවා ගැනීම සඳහා තව ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් සහිත ව නව තේමාවන් ඔස්සේ සිදු කිරීමට යෝජනා කිරීම මගිනි. මෙම එක් එක් මැදිරිය තුළ දී විද්‍යාර්ථීන්ට හෝ රැවිකත්වය දක්වන පිරිස්වලට එම මැදිරිය පිළිබඳ සියලු විස්තර දැක බලා අධ්‍යයනය කිරීමට දත්ත ගබඩාවක් සකස් කර එය පරිගණකය මාරුයෙන් තිරයක් ඔස්සේ දැකබලා ගැනීමට සැලැස්වීමට ද යෝජනා කෙරේ. නිදසුන් ලෙස විනයේ බිජ්‍ය න්‍යුවර ඇති කොතුකාගාරය, ජ්‍යෙෂ්ඨ ජාලන්ද ප්‍රංශ න්‍යුවර ජාලන්ද කොතුකාගාරය මෙන් මතා තාක්ෂණයක් යොදා ගනීමින් සකස් කිරීම සුදුසු වේ (ගුණරත්න එස් ; 2021: ද්‍රේශනදුරී උපාධි තිබන්ධනය).

• වාරි වාරිකාව

අවසාන වශයෙන් පර්යන්තයට පැමිණෙන සංචාරකයාට අවශ්‍ය නම් වාරි වාරිකාවක් සිදු කිරීමේ පහසුකම් ද සලසාදිය හැකි වන ක්‍රියාත්මක කළ හැකි යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කෙරේ.

ඉදි කිරීම සඳහා යෝජිත කොළඹකාගාරය නැරඹීමෙන් පසු පූජානගරය තුළ ඇති බුලංකුලම, නිසා වැව, බසවක්කුලම, පෙරුමියන්කුලම, ගල්කඩවල ආදි පුරාණ වැවේ නැරඹීමට වාරිකාවක් යාමට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලැස්වීම, මේ සඳහා අවශ්‍ය පාපැදි, කුඩා කාර් රථ, ගොන් කරන්න සහ බස්රථ ලබා දීම මෙන් ම වාරි කුම පිළිබඳ දැනුමෙන් සන්නද්ධ මාරුගේපදේශකයන් යෙද්වීම සුදුසු වේ. මෙහි දී වාරි ගිජ්වාවායේ මිනිසුන්ගේ ඇදහිලි හා විශ්වාස මත පදනම් වී ඇති දේවල් දැක බලා ගැනීමට ද අවස්ථා සැලැසීමට හැකි වන පූජාරින් ඒ සඳහා පහසුකම් සැකසීම අවශ්‍ය වේ. මෙම වාරි වාරිකාවේ දී අනුරාධපුරයේ මෙනෙක් පැවති ආගමික සංවරණයෙන් ඔබවට ද පිවිස විනෝද්‍යාස්වාදය හා දැනුම ලබා දීමට අපේක්ෂා කරන අතර අනුරාධපුරයේ නැරඹීම් ස්ථාන සංඛ්‍යාත්මක ව වර්ධනය කිරීමක් කර ඇත.

අවසාන වගයෙන් බුලංකුලම වැව ආගුයෙන් පෝෂණය වන පුරාණ කෘෂි ගම්මානයක් සහිවී ව නිරුපණය වන ආකාරයට ගොම මැටි ගා සකස් කළ වට්ටිවියෙන් නිර්මිත ගම ගෙදර, වෙදගෙදර අම්බරුවන්, වී බිස්ස, සෙක්කුව, හේන, කුමුර, කුඩාල්ගමක් ආදිය සකස් කර නාෂ්ටික පත්‍රිලක් එහි රැඳ්වීම හා එය දේශීය සංවාරකයන්ට හා විදේශීය සංවාරකයන්ට මෙන් ම පාසල් සිසුන් ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු සඳහා යොමු කිරීමට ද හැකි වනු ඇත.

මේ හැරුණ විට පුරාණ ගම්වල පැවති වලවිවක් දැක බලා ගැනීමට ඒ ආක්‍රිත භුමියක සැකසීම සුදුසු වන අතර පුරාණ ගෘහ හා ගෘහ නිර්මාණ නැරඹීමට එමගින් අවකාශ සැලැසෙනු ඇත (එම).

• වෙළඳපළක්

පර්යන්තයේ දී අනුරාධපුර නගරයට පැමිණෙන සංවාරකයන්ට තම සංවරණය අවසානයේ දී තම සංවරණ වාරිකාව සිහිවීමට ගෙනයාමට අවශ්‍ය දී මිල දී ගැනීමට වෙළඳපළක් ද යෝජනා කෙරෙන අතර පහත දක්වා ඇති දේ මිල දී ගැනීමට පහසුකම් සැලැසීම වැදගත් වේ. ඒ සඳහා බුලංකුලම වැව හෝ ලේඛ්‍යගස්වැව ආක්‍රිත පුදේශය හාවිත කළ හැකි ය.

i. විසිතුරු හාණ්ඩ ලබා ගැනීමේ පහසුකම්

වර්තමානය වනවිට සංවාරකයන් පැමිණෙන රථ පිටුපස සහ වෙළෙන්දන් නිසා ඇතැම් අවස්ථාවල දී විදේශීය සංවාරකයන් බොහෝ අපහසුතාවට පත් වේ. එය රටක් වශයෙන් රටේ අනන්තතාවට සහ සඳාවාරයට නො ගැලීමේ. එනිසා අනවසර ඉදි කිරීම්වලින් පසු විධීමත් ඉදි කිරීම සහ පහසුකම් සහිත ව භුමියට හානි නොවන පරිදි සංවාරකයන් සඳහා පහසුකම් ලබා දීම යෝජනා කෙරේ.

ii. අලෙවි කිරීමට යෝජන හාණ්ඩ

- විසිතුරු හාණ්ඩ - මැටි නිර්මාණ
- ආහරණ මාල වළුල (කෘෂිම, අර්ධ මාණික්‍ය, මාණික්‍ය)

- පුර්තනීය වටිනාකමක් සහිත කොතුක භාණ්ඩ - (බටලියේ අනුරුද නිකේතනයේ නිෂ්පාදිත)
- දේශීය අත්කම් නිමැවුම් සහ වෙනත් (බතික් නිම් ඇගුම්, අමු රෙදි නිම් ඇගුම්, හම්
- සපත්තු)
- දේශීය මාශය - කුරුමිබා, බෙලිමල්, රණවරා, තල් කුරුමිබා, මාශයිය කැද වර්ග
- දේශීය පිටි වර්ග - කුරක්කන්, පුරාණ දේශීය භාල් වර්ග, බඩුරිගු

මේ සඳහා විධිමත් ව පාලනය වන එක් ආයතනයක් ක්‍රියාත්මක වීමට හැකි නම වඩාත් සුදුසු වේ. තව ද මෙම කඩපිල් ඉතා මත් පිරිසිදු වීම, රටේ අනානුතාව ඔප්පු වන ආකාරයේ ඇගුම් පැළගුම් පැළද සිටින (රේද්ද සහ හැටිටය) කාන්තා අලෙවිකරුවේ වෙත් නම් වඩාත් යෝගා වන අතර, සිංහල සහ ඉංග්‍රීසි භාෂා දැනුමැති පිරිසක් වීම ද අවශ්‍ය වේ. මෙහි අලෙවි කිරීමට යෝජිත ඇතැම් ආහරණ වර්ග ආයතනයක මැදිහත් වීමෙන් සිදු කළ නොහැකි බැවින් එසේ වුවත් සංචාරක ආකර්ෂණය පිළිස අත්‍යවශ්‍ය වන බැවින් මේ සඳහා ගිවිසුමක් මගින් අලෙවිසැල බද්දව දීම සිදු කළ හැකි ය. මේ සඳහා ස්ථානය ලෙස බුලංකුලම වැව හා ලොළඹගස් වැව ආශ්‍රිත කළාපය යෝජනා කෙරේ. මෙම වැවේ නාන තොටුපලවල් ද සංචාරකයන්ට විනෝදාස්වාදයට මෙන් ම වෙනෙස නිවා ගැනීමට භාවිත කළ හැකි වේ (එම).

ප්‍රතිඵ්‍යුතු හා සාකච්ඡාව

මෙම අධ්‍යාපනය සඳහා අවශ්‍ය මූලික ප්‍රවේශය සකස් කරගැනීමට SWOT විශ්ලේෂණය බෙහෙවින් ඉවහල් විය. එහි දී අනුරාධපුරය නගරය මෙන් ම තදාශ්‍රිත වාරි පද්ධතියේ පවතින්නා වූ ගක්‍රනා රාජියක් ද අවකාශයන් බොහෝ ප්‍රමාණයක් ද හඳුනා ගැනීමෙන් අනුරුද ව වාරි පද්ධතිය සංචාරකයට යොදා ගැනීමේ ක්‍රියාදාමය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා යොමුවීමේ අනිමතාර්ථය කරුණු කිහිපයක් යටතේ සාකච්ඡා කර ඇත. එම අනිමතාර්ථයන් සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා SMART විශ්ලේෂණය උපයෝගී කර ගනිමින් ලාභ විය හැකි අරමුණු පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කර ඇත. මෙම ක්‍රියාදාමය ක්‍රියාවට නැංවීමෙන් අපගේ පුරාණ ඉංජිනේරු තාක්ෂණයේ අනිමානනීය ස්වරුපය ලොව දක්වා රැගෙන යාමට හැකි වනු ඇති අතර ම ප්‍රදේශවාසීන්ට රැකියා අවස්ථා රසක් උත්පාදනය වනු ඇත. තව ද සංචාරකයන් වැඩි දින ගණනක් අනුරාධපුර නගරය තුළ රැඳීම හේතුවෙන් රටේ ආර්ථිකයට මූල්‍යමය වාසි ලැබේ.

ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා යෝජිත කාලරාමුව

යෝජිත කළාපය / වෙනත්	කෙටිකාලීන	මධ්‍යකාලීන	දිර්සකාලීන
---------------------	-----------	------------	------------

01 බුලංකුලම වැව හා ලෝගුස් වැව ආණිත කළාපය	X		
02 තිසා වැව, රන්මසු උයන ආණිත කළාපය		X	
03 නුවර වැව ආණිත කළාපය		X	
04 කුකිවිවන්කුලම වැව හා ආණිත පුදේශය	X		
05 නාවිවාදුව වැව ආණිත කළාපය	X		
06 කළා වැව ආණිත පුදේශය	X		
පුරාණ සීංහල වාරි මොළකාගාරය			X
වාරි සභාරිය		X	
වෙළඳපල	X		

ආණිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අමරවංශ කොත්මලේ., 2017, ලක්දිව සෙල්ලිපි, එස්. ගොඩගේ සහ පුද්ගලික සමාගම,
කොළඹ.

අම්ල කෝසල., වැකම් පෙළහර, 2016

ගුණරත්න එස්., 2021, දරුණන විශාරද උපාධි නිබන්ධය, පුරාවිද්‍යා ප්‍රක්ෂාත් උපාධි ආයතනය,
කැළණීය විශ්වවිද්‍යාලය

මහාචාර්ය, 1996. සංස්. හික්කඩ්වේ ශ්‍රී සුම්ංගල හිමි., දෙනුන් අනුදැස් ද සිල්වා බවුවන්තුවාවේ,
සීමාසහිත දිපානි ප්‍රකාශන පොද්ගලික සමාගම, ගංගාච්චිල, නුගේගොඩ.

සිරිවිර ඉන්ඩ්ට්රිජිත්., 2012, ශ්‍රී ලංකේය ඉතිහාසය ,1 වෙළම, වාරි මාරුග පද්ධතියේ වර්ධනය,
සීමාසහිත එම්. වී ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ.

Deraniyagala, S.U., 1992. *The Pre History Of Sri Lanka: An Ecological Perspective*.
Archaeological Survey Department, Colombo.

<https://visitanuradhapura.com/2021/03/03/anuradhapuras-top-attractions/>

https://si.wikipedia.org/wiki/%E0%B6%9A%E0%B6%BD%E0%B7%8F_%E0%B7%80%E0%B7%90%E0%B7%80

<https://visitanuradhapura.com/2021/03/03/anuradhapuras-top-attractions/>

<https://i2.wp.com/amazinglanka.com/wp/wp-content/uploads/2015/07/5911.jpg> photo by Dhammadika Heenpella / Images of Sri Lanka licensed under CC BY-NC 2.0

Paranavithana, S., 1928:33. *Epigraphia Zeylanica III* Oxford University Press, Government Published